

**Oponentský posudek diplomové práce MARCELY KALAŠOVÉ
FENOMÉN PUTOVÁNÍ PO HRADNÍCH ZŘÍCENINÁCH V PRVNÍ POLOVINĚ
19. STOLETÍ.
EDICE A OBSAHOVÝ ROZBOR TŘÍ CESTOVNÍCH DENÍKŮ KARLA KRAMERIA.**

Tématem diplomové práce Marcely Kalašové jsou tři deníky Karla Krameria, třetího syna knihkupce a nakladatele Václava Matěje Krameria, vzniklé v letech 1814–1818. Autorka tyto tři německy psané deníky připravila k edici, která je součástí práce. Zároveň zasazuje Krameriovo cestování do kontextu „vlasteneckých putování“ konce 18. a první poloviny 19. století, sleduje zrod a formy zájmu o hradní zříceniny v Čechách mezi „romantickým“ a „vědeckým“ přístupem, rekonstruuje životní pouť Karla Krameria a provádí analýzu vydávaných deníkových textů.

Úvodem třeba říci, že autorka – inspirována Tomášem Durdíkem a zřejmě i sledováním časopisu *Castellologica Bohemica* – zvolila téma opravdu zajímavé a málo probádané. Lze jen doufat, že v nastoleném směru bude pokračovat. V první části své práce podává stručné dějiny rodícího se zájmu o české hrady v době preromantismu a romantismu, zasazuje tento zájem do souvislostí raně obrozeneckého historismu a nabízí stručný přehled těch domácích cestopisů, které alespoň částečně obsahují také putování po hradech. Zde postrádám pouze větší pozornost Meissnerovu časopisu *Apollo* (jeho obsah zpřístupnila Helena Lorencová) a dále cestopisy Josefa Myslimíra Ludvíka z 20. let 19. stol.

V další části práce podává autorka životopis Karla Krameria. Na základě pramenů z Archivu Univerzity Karlovy, Archivu Národní knihovny, sbírky matrik Archivu hlavního města Prahy a zejména dochovaných fragmentů Krameriovy pozůstalosti v Literárním archivu PNP, Archivu města Prahy a v Muzeu hlav. města Prahy se jí podařilo rekonstruovat léta dětství, studií, osobní život i profesionální kariéru této zajímavé a zatím poměrně neznámé osobnosti. Krameria přitom nechápe jen v jeho individualitě, ale i jako svým způsobem typický případ středostavovské kariéry pražského měšťana 19. století. Za tuto kapitolu patří Kalašové jednoznačné absolutorium.

Po biografické kapitole následuje přehled dochovaných deníků, jejichž většina byla založena u příležitosti Krameriových prázdninových cest v mládí i dospělosti. Tři z těchto deníků (z let 1814, 1815 a 1818) si pak autorka vybrala k podrobnější analýze. Zde sleduje Krameriovy přípravy na cestu (mj. podrobné výpisky ze Schallera, obstarání map), jeho souputníky, organizaci cesty, všední i mimořádné zážitky a setkání, vnímání památek i krajiny, zkrátka jaké to bylo vydat se s malým ranečkem na pěší putování po Čechách počínajícího 19. století. To všechno tvoří východisko k otázkám ještě podstatnějším: Co ovlivňovalo cestovní program, jaká byla motivace takových výprav? Jaká byla očekávání cestujících, jaká byla jejich optika a jak bylo jejich vnímání poplatné dobovému naladění epochy sentimentalismu a raného romantismu? A jakou mají tyto zápisky dokumentární hodnotu? Co nového mohou přinést pro naše poznání hradních objektů a jejich stavu na prahu 19. století? Co nám vypovídají o společenských kontaktech a „komunikačních sítích“ raného obrození? Jaké byly sociální i jazykové problémy v kontaktech s místním obyvatelstvem (na s. 50 např. zmiňuje problémy s neporozuměním dialektu, jednalo se o němčinu nebo češtinu?). Na všechny tyto otázky se autorka snaží odpovědět, jakkoli v nestejně míře. Městský mladík původem z Prahy putuje ve svých sedmnácti až jednadvaceti letech po českém venkově. Čeho si všiml a jak byl přijímán? A hlavně: jak se s dalšími cestami jeho vnímání, zájmy, poznání vyvíjely? Už srovnáním deníků z let 1814/15 a s deníkem z roku 1818 autorka určitý vývoj zájmů naznačuje. Nicméně bude třeba hledat na tyto otázky podrobnější odpovědi, zejména v komparaci s deníky Krameriova pokročilejšího věku. Jinak se ale autorka v těchto kapitolách vyjadřuje jasně (snad až na „rodinu Karlova budoucího strýce“ na s. 48), její výklad je čtivý a stylisticky na dobré úrovni.

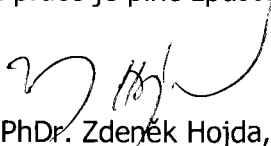
Vydáním tří dosud neznámých deníků z let 1814–1818 odvedla autorka ohromný kus kvalitní práce – to je třeba říci úvodem. Přece však musím k edičnímu postupu vznést několik

připomínek. Ve výkladu o edičních zásadách je především několik terminologických pochybení v pojmenování závorek (závorky „kulatošpičaté“ jsou ve skutečnosti „závorky složené“), častěji uváděné „místní názvy“ jsou „místní jména“. To jsou ale samozřejmě maličkosti. Důležitější je základní přístup k textu. Kalašová se rozhodla pro transliteraci. V případě textu z 19. století to zdaleka není rozhodnutí samozřejmé, ale budiž. Proč ale pak podává výčet všeho, co v německém textu „ponechala“ (a co neodpovídá dnešní [!] pravopisné normě), když při transliteraci „ponecháváme“ v podstatě vše, tak jak stojí psáno. Na místě by spíše byla krátká úvaha o tom, zda se autorova němčina a jeho pravopisný úzus nějak významně odlišuje od dobových zvyklostí. A to myslím, že nikoliv. Vedle výslovně zmíněných a respektovaných odlišností od dnešní normy je ovšem v textu řada diferencí dalších, a ty editorka označuje vykřičníkem. Následkem je „převykřičníkováná“ edice. Vykřičníky by měly být rezervovány jen pro případy, kdy se autor evidentně zmýlil, nikoliv tam, kde je „chybný pravopis“! Co to znamená? Chybný z hlediska dnešní normy? Má smysl doplňovat vykřičníky například tam, kde jen kolísají znělé a neznělé konsonanty? Konečně je tu problém doplňovaných liter. Respektujeme-li dobovou pravopisnou uzanci s hláskami „navíc“, tak proč potom doplňovat slova jako „Mine“ na „Mi[e]ne“ nebo „getrent“ na „getren[n]t“, tedy tam, kde z hlediska dnešní normy nějaký grafém chybí. Z hlediska dobové „správnosti“ je to úplně též případ jako psaní s „přebývajícímí“ literami. A jakkoli chápu rozdíl mezi paleografickým přepisem a transliterací, je to pak ještě vůbec transliterace? To je jen několik rýpavých otázek k jinak – jak podtrhuji – vůbec ne snadné a v zásadě kvalitně zpracované edici.

Práci doplňuje velice zajímavá obrazová příloha. Zde mám jen drobnou výhradu týkající se užívání slova „grafika“. Popiska v podobě „Grafika hradu Trosek“ je nesmysl. Mělo by být: [jméno autora předlohy a rytce, případně „anonym“], Pohled na trosky od jihozápadu, mědiryt (lept apod.), [datace], [případně údaj, z jakého alba příslušná rytina pochází]. Nebo alespoň: „Trosky na rytině neurčené provenience, počátek 19. století.“

Autorka nesporně přidala svou práci velmi podstatný vklad pro poznání předmáchovskeho vlasteneckého putování a poznávání hradních památek české minulosti. Její práce (a zejména edice, možná s překladem) by zasloužila publikovat. Jako diplomová práce je plně způsobilá k obhájení a ohodnocení stupněm výborná.

V Praze 21. května 2009

PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.